

بموجب ماده ۵۴ اصول محاکمات جزائی مستنطق در سه مورد ذیل میتواند نسبت باتهام متهم تحقیقات و از او بازجویی نماید.

الف - در صورتیکه جنحه یا جنایت در حوزه مأموریت او واقع شده باشد

ب - در صورتیکه جنحه یا جنایت در حوزه مستنطق دیگری واقع شده ولی متهم در حوزه او دستگیر و باجرم در آن کشف شده باشد.

ج - در صورتیکه متهم بارتکاب جنحه یا جنایت در حوزه او مقیم باشد ولو آنکه جرم در حوزه مستنطق دیگری وقوع یافته باشد.

بموجب ماده ۵۴ علاوه از اینکه بمستنطق در صورت وقوع جرم در حوزه او صلاحیت رسیدگی داده شده است در مواردی هم که متهم در حوزه او دستگیر و با مقیم باشد و با اینکه جرم در آن حوزه کشف شده باشد صالح برای رسیدگی و تحقیقات میباشد.

نسبت بصلاحیت دادگاهها اصولاً همان قاعده کلی که دادگاه محل وقوع جرم صلاحیت رسیدگی را دارد رعایت میشود چنانکه بموجب ماده ۱۹۹ اصول محاکمات جزائی هرگاه کسی مرتکب جرمی شود باتهام او در محکمه می رسیدگی میگردد که جرم در حوزه آن وقوع یافته است ولی مواردی در قانون پیش بینی شده که بدادگاه غیر از محل وقوع جرم نیز صلاحیت رسیدگی داده شده است چنانکه بموجب قسمت اخیر ماده فوق الذکر اگر شخصی مرتکب چندین جرم در جاهای مختلف گردد در محکمه می رسیدگی میشود که مهمترین جرائم در حوزه آن واقع شده است و هرگاه جرمهای مرتکب از یکدرجه باشد بمحکمه می که مرتکب در حوزه آن دستگیر گشته صلاحیت رسیدگی داده شده است که از قسمت ذیل ماده مزبور معلوم میشود در بعضی موارد قانون بدادگاهی که متهم در حوزه او دستگیر گشته صلاحیت رسیدگی بجرمهایی که در حوزه آن وقوع نیافته داده است.

مستثنیات قاعده صلاحیت محلی - اگر چه بطور کلی همیشه صلاحیت محلی مقامات قضائی در نظر گرفته میشود ولی سه مورد در قانون پیش بینی شده که قاعده مزبور مراعات نمیشود.

۱- وقتی که جرم در خارج از کشور ایران وقوع یافته باشد بموجب ماده ۲۰۰ قانون اصول محاکمات جزائی، در مورد بیکه یکی از اتباع ایران در خارج مرتکب جنحه و جنایت شده و در ایران بدست بیاید، در محکمه می محاکمه میشود که در حوزه آن متهم دستگیر شده است.

۲- در مورد احاله بمحکمه عالی حق دارد احاله کار را از محکمه می بمحکمه دیگر که هر دو در حومه آن واقع شده اند اجازه دهد و بموجب ماده ۲۰۶ قانون اصول محاکمات جزائی در دو مورد ذیل محکمه عالی میتواند قرار احاله صادر نماید الف- در صورتیکه بیشتر متهمین یا شهود در حوزه محکمه دیگری اقامت دارند ب- وقتی که محل وقوع جرم از محکمه می که صلاحیت رسیدگی را دارد دور است و محکمه دیگر بواسطه نزدیکی بهتر میتواند رسیدگی کند.

بموجب ماده ۲۰۷ قانون مزبور بدیوان عالی تمیز حق داده شده که در غیر از موارد مذکوره در ماده ۲۰۶ نیز اجازه احاله دعوی جزائی را از یک حوزه بحوزه دیگری بدهد و این اجازه در وقتی داده میشود که دیوان مزبور رسیدگی بکار را در محکمه دیگر برای حفظ انتظام و امنیت عمومی و یا صدور حکم از روی بیغرضی لازم بداند.

بموجب ماده چهارم قانون مصوب ۱۶ آذر ۱۳۰۶ تقاضای احاله از دیوان عالی تمیز در موارد مذکور در ماده ۲۰۷ ممکن است یا توسط مدعی العموم محکمه بدایتی که قانوناً صلاحیت رسیدگی را دارد و یا مدعی العموم محکمه بدایتی که باید رسیدگی بآنجا احاله شود بعمل آید و بعلاوه وزیر دادگستری در کلیه موارد مذکوره در ماده ۲۰۷ نیز میتواند توسط مدعی العموم دیوان عالی تمیز تقاضای احاله امری را از دیوان مزبور بنماید همینکه حکم احاله رسیدگی بدعوائی از محکمه می بمحکمه دیگر توسط دیوان تمیز صادر شد حکم مزبور شامل تحقیقات مقدماتی که بوسیله مأمورین کشف جرم و یا مستنطق بعمل میآید نیز خواهد بود و مانند این است که جرم در محلی که دیوان تمیز رسیدگی را بآنجا احاله کرده است واقع شده باشد و به این جهت مأمورین محل مذکور حق همه گونه تحقیقات و بازجویی را دارند.